

АРТЕМЕНКО Н.В., ст. викл., каф. ЕАтаО, НТУ «ХП»
ЛАГУНКОВА М.В., студент, НТУ «ХП»

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Рослинництво є основною галуззю сільськогосподарського виробництва. Воно забезпечує потребу населення у продуктах харчування, є базою для розвитку тваринництва, дає сировину для промисловості.

Рослинництво має специфічні особливості, що також впливають на ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві здійснюються протягом тривалого часу, причому дуже нерівномірно, технологічний процес залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації. Тому досить важливу роль відіграє організація обліку на підприємстві. При цьому важлива правильність обліку витрат на виробництво певного виду продукції, облік оприбуткування, калькуляція собівартості виробленої продукції.

На сьогодні, коли світовою тенденцією є зростання вартості продукції сільського господарства та її нестача актуальним питанням є збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості. Дана галузь, для держави є важливим сектором економіки, а для сільськогосподарського підприємства

джерелом отримання прибутків. Тому, облік є єдиним джерелом інформації, необхідної для отримання даних визначення обліку витрат з вирощування продукції рослинництва, використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції (наданих робіт чи послуг) в натуральних та грошових вимірниках, а також загальному управлінню та контролю за її економічними показниками. Рослинництво як галузь народного господарства характеризується і має низку особливостей, які визначаються з, одного обліку, впливом природних факторів, з другого – соціальних, які необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку. Головне призначення обліку витрат на виробництво полягає у контролі за виробничою діяльністю та управлінні витратами на її здійснення.

Організація обліку витрат на сільськогосподарському підприємстві повинна бути організована за такими принципами:

- 1) показники обліку витрат і калькулювання собівартості продукції повинні бути погоджені з плановими і нормативними показниками;
- 2) документування витрат в момент їх здійснення, відокремлене відображення витрат за нормами і відхиленнями від норм витрат ресурсів і оплати праці;
- 3) всі витрати, які відносяться до виробництва продукції даного періоду, повинні бути включені до її собівартості;
- 4) всі витрати через систему рахунків бухгалтерського обліку повинні бути згруповані за об'єктами обліку витрат і статтям витрат;
- 5) собівартість продукції калькулюється на основі даних бухгалтерського обліку витрат, що потребує ідентифікації об'єктів обліку витрат з об'єктами калькулювання.

Основною метою обліку витрат на виробництво продукції рослинництва сільськогосподарського підприємства є своєчасне, повне, вірогідне відображення фактичного розміру і складу витрат та контроль за використанням всіх видів виробничих ресурсів, а також обсягу виробленої продукції в натуральних та грошових вимірниках. Витрати на виробництво продукції рослинництва у плануванні та обліку групуються за статтями, які господарство визначає самостійно і затверджує наказом про облікову політику. Витрати в рослинництві обліковують за такими статтями:

- 1) на оплату праці;
- 2) відрахування на соціальні заходи;
- 3) насіння і посадковий матеріал;
- 4) добрива;
- 5) засоби захисту рослин;
- 6) роботи та послуги;
- 7) витрати на утримання основних засобів;
- 8) інші витрати;
- 9) витрати на організацію виробництва й управління.

Аналітичний облік у рослинництві ведуть за об'єктами, якими є сільськогосподарські культури (групи культур), роботи, внутрішньогосподарські підрозділи тощо. Об'єкти обліку рослинництва визначають у кожному господарстві виходячи з конкретних умов господарювання.

Аналітичні рахунки відкривають у виробничому звіті або книзі обліку виробництва. Витрати обліковують за місяць та наростаючим підсумком з початку року.

Облік виробництва продукції рослинництва ведуть на рахунку 23 «Виробництво», субрахунок 231 «Рослинництво». Це активний калькуляційний рахунок, за дебетом якого відображають витрати на виробництво, а за кредитом – вихід продукції.

При здійсненні витрат дебетують рахунок 23, а кредитують різні рахунки залежно від видів витрат (матеріальні, розрахункові та інші рахунки). Готову продукцію оприбутковують з кредиту рахунку 23 в кореспонденції з рахунком 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». П(С)БО 30 «Біологічні активи» встановлює, що продукцію рослинництва при її визнанні (при одержанні від урожаю) оцінюють за справедливою вартістю, зменшеною на суму передбачуваних витрати на її реалізацію.

Собівартість продукції рослинництва визначають один раз – у кінці року.

Для обліку витрат і виходу продукції основного виробництва використовують рахунок 23 «Виробництво», субрахунок 231 «Рослинництво». Цей рахунок балансовий, активний, операційний, калькуляційний. По дебету облічують збирання витрат, а по кредиту вироблену продукцію.

Облік витрат виробництва ведеться відповідно до П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 30 «Біологічні активи». При веденні управлінського обліку у вітчизняних підприємств доцільно використовувати інтегровану систему рахунків управлінського обліку, оскільки саме її покладено в основу побудови Плану рахунків та фінансової звітності. Відповідно до цього прямі витрати обліковують на рахунку 23 «Виробництво», непрямі – на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати», які періодично списуються на рахунок «Виробництво» і розподіляють за об'єктами обліку витрати.

При первісному визнанні продукції рослинництва її оцінюють за справедливою вартістю і на суму оцінки роблять запис Д-т 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» К-т 231 «Рослинництво». Отже, по кредиту рахунка 231 враховується справедлива вартість активів, тобто вартість за якою вони оприбутковуються на баланс. На момент первісного визнання продукції рослинництва на рахунок 231 виникає різниця між дебетом та кредитом. Можливі дві ситуації:

1) К-т 231 > Д-т 231. В такому випадку на суму різниці визнається дохід від первісного визнання і робиться бухгалтерський запис Д-т 231 «Рослинництво» К-т 710 «Дохід від первісного визнання активів, які обліковуються за справедливою вартістю»;

2) К-т 231 < Д-т 231 (вартість, по якій актив оцінюється менше від витрат пов'язаних з його створенням на дату оцінки). В цьому випадку виникають витрати від первісного визнання, які відносяться до складу інших витрат операційної діяльності. Робиться запис Д-т 940 «Витрати від первісного визнання активів, як обліковуються за справедливою вартістю» К-т 231 «Рослинництво».

Дохід від первісного визнання списується на фінансові результати записом Д-т 710 К-т 791, витрати від первісного визнання списують на фінансові результати записом – Д-т 791 К-т 940. Головним призначенням обліку виробничих витрат можна вважати контроль за виробничою діяльністю та управління витратами, які необхідні для її реалізації.

Основними завданнями обліку витрат на виробництво продукції рослинництва є:

- 1) інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень;
- 2) спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх

нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє;

3) достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості;

4) обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції і розрахунку фінансових результатів;

5) виявлення й оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів;

6) систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних вкладень тощо).